

Үткән заманнарда кешеләр иртәгесе көндә һәм якын
көннәрдә һава торышының нинди булачагын ничек
белделәр икән?

Халык сынамышлары

**СЫНАМЫШ УЛ ХАЛЫКНЫҢ КҮПЬЕЛЛЫК
КҮЗӘТҮЛӘРЕ НӘТИЖӘСЕНДӘ ТУГАН
ГЫЙБӘРӘ ЯГЪНИ ӘЙТЕЛМӘ.**

**СЫНАМЫШНЫҢ ТӨП МАКСАТЫ–
КИЛӘЧӘКНЕ ХӘБӘР ИТҮ:**

ел
фасыллары
белән бәйле

күк жисемнәренен
ничек күренүе
белән бәйле

табигать
күренешләре белән
бәйле

сынамышлар

Үләннәр, куаклар,
агачларның төрле
билгеләре белән
бәйле

Кешенен физик
халәтендәге төрле
үзгәрешләр белән
бәйле

Хайваннарның,
кошларның,
бөжәкләренен үз-
үзләрен тотышлары

ТАБИГАТЪ КҮРЕНЕШЛӘРЭ БЕЛӘН БӘЙЛЕ СЫНАМЫШЛАР

- ✓ Каен суы күп акса, жәй яңгырлы була.
- ✓ Томан төшсә, артыннан явым була.
- ✓ Кыш көнендә урман жилсез шауласса, буран була.
- ✓ Ябалак кар яуса, аннан соң һава жылы, юеш булыр.
- ✓ Иртән үләнгә чык төшсә, көн аяз булыр.
- ✓ Ай колакланса, суыкка.
- ✓ Кояш кызарып баеса, аяз булыр.
- ✓ Кояш болыт эчендә баеса, явым булыр.
- ✓ Иртә күк күкрәсә, ел яңгырлы булыр.
- ✓ Яңгыр тамчысы су өстендә эре булып күбекләнеп торса, янә яңгыр булыр.

Ел фасыллары

Кыш

Яз

Жэй

Көз

Ел фасыллары белән бәйле сынамышлар:

- ✓ Унбишенче февральдә көн жылы булса, яз яхшы килә.
- ✓ Бер елгы кыш жылы булса-икенче елгы кыш салкын булыр

- ✓ Июль аеның бер яңгыры патша сараена тора.
- ✓ Август аенда аяз булса, көз пычрак килер.

- ✓ Март берендә аяз – аяз булыр бөтен яз.
- ✓ Апрельнең алтысында аяз булса, жәй коры килер. Әгәр болытлы булса ашлык уңарга булыр

- ✓ Симән көнне яңгыр яуса, көз пычрак килә.
- ✓ Кар беренче октябрыгәчә күренсә, чана юлы тиз булмас
- ✓ Сентябрь аяз – кыш салкын..

Кыш. Сынамыш якынча туры килде.
Яз. Сынамыш якынча туры килде.
Жэй. Сынамыш якынча туры килде.
Көз. Сынамыш якынча туры килде.

Географик диктант «Һава торышы сынамышлары»

1 вариант “Аяз, кояшлы көнгә карата сынамышлар”, 2 вариант «Болытлы, явымлы көнгә карата сынамышлар”

1. Төтен жиргә төшә.
2. Иртән аяз, көндез өем болытлар, кичен болытлар юкка чыга.
3. Кичен күп булып чык төшә.
4. Кичкә таба көн жылыта.
5. Кичкә таба жил тына.
6. Тавыклар һәм чыпчыклар тузанда коена.
7. Болытлар жилгә каршы йөзә.
8. Эт эчәгесе чәчәкләре ябыла.
9. Карлыгач бик түбәнтен оча.
10. Болытлар жил уңаена йөзә.
11. Төнбоек чәчәге ачылмый һәм су өстенә чыкмый.
12. Төтен югары күтәрелә.
13. Көнбатыштан катлам болытлар килә, кичкә таба болытлар куера.
14. Энә караклары бергә жыелышалар, болганып очалар, гадәттәгедән көчлерәк шаулыйлар.

1 вариант

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	+	+		+					+		+		

2 вариант

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
+			+		+	+	+	+		+		+	+

НЭТИЖЭ:

Халык сынамышларының фәнни һәм практик яктан зур кыйммәткә ия булуларын бик күп күренекле галимнәр билгеләп үтте. Сынамышлар, бүген безнең өчен, халыкның рухи дөньясын аның табигатькә поэтик карашын яхшырак аңларга ярдәм итүләре һәм фольклор жәүһәрләре булулары белән кыйммәтлеләр.

